

פרויקט שימור בריכות החורף

סיכום עונת חורף/אביב 2013-14

פרויקט שימור בריכות החורף

הפרויקט משלב פעילות קהילתית וחינוכית, ממשק אקולוגי ויצירת מעגלי השפעה מקומיים למען מטרה אחת:

שימור בריכות החורף בישראל, בית גידול ההולך ונכחד מנופי ארצנו.

הפרויקט מנוהל ע"י רכזת ארצית ומתבצע באמצעות ארבעה מדריכים בוגרי תואר ראשון או שני במדעי החיים (ביולוגיה/אקולוגיה) וכן מדריכי יחידות ההדרכה של החלה"ט.

הפרויקט כולל:

- ✓ פעולות ממשק אקולוגיות
- ✓ עבודה תכנונית עם מקבלי החלטות ברמה המקומית והארצית
- ✓ עבודה חינוכית וקהילתית עם מגוון קהלים, גילאים ומסגרות

בשנת 2013/14, למרות החורף השחון ביותר בתולדות ישראל, הקיפה הפעילות למעלה מ-30 בריכות חורף לאורך מישור החוף!

מפת פעילות

פרויקט

שימור בריכות החורף

שנת 2013/14

משרד הרישוי חולון (לימודית)

הודיה שפיר

אז מה היה לנו השנה?

- השתלמויות מקצועיות
- תמיכה וליווי מקצועי של קבוצות מקומיות
- פעילויות חינוך וקהילה
- אירועי שיא קהילתיים
- ממשק אקולוגי
- פעילות תכנון מול רשויות מוניציפליות

השתלמויות מקצועיות

- **4 מפגשי השתלמות לפעילים מקומיים ומדריכי הפרויקט - השתלמויות עומק** בהדרכה של מרצים מומחים: פרופ' אביטל גזית, נעם וייס ולירון גורן. בכל מפגש נכחו כ-20 משתתפים.
- **2 מפגשי השתלמות למדריכי ביס"ש מעגן מיכאל ומדריכי חנ"ס קהילת תל אביב-** מפגש עיוני ומפגש מעשי רטוב לכעשרה מדריכים.
- **השתלמות רכזים ארצית, חוגי הסיירות של קק"ל -** יום השתלמות הכולל הרצאה ויציאה לשטח לכ-15 רכזים ומנהלי אזורים מחוגי הסיירות של קק"ל.
- **2 מפגשי השתלמות לצוות חוגי סיירות שורק-** הרצאה ומפגש רטוב לכ-30 מדצ"ים וש"ש.

השתלמות רכזים ארצית, חוגי סיירות קק"ל, ג'סר א-זרקא.

השתלמות לפעילים ומדריכים בהדרכת לירון גורן, בריכת יער, חדרה.

השתלמות לפעילים ומדריכים בהדרכת פרופ' אביטל גזית, בריכות הכפר הירוק.

השתלמות לפעילים ומדריכים בהדרכת נעם וייס, בריכות במרחב הפולג.

השתלמות למד"צים חוגי סיור שורק, בריכת שילר.

תמיכה וליווי מקצועי

ליווי קבוצות מקומיות:

- מיזם "מקום טוב לחיות" עמק חפר (נתמכי ה"קול הקורא" של החלה"ט) - סיוע ברכישת ותפעול ציוד לניטור א-ביוטי, סיוע בתכנים והדרכות.
- קבוצות נתמכות ה"קול הקורא" של החלה"ט בחוף השרון, מחלף איל, תלמי אלעזר - ליווי מקצועי, תמיכה בפעילות קהילתית, הדרכות.
- עמותת מרחבי רחובות- סיוע בתכנים, ציוד והדרכה במסגרת אירוע טבע עירוני.

תמיכה תכנית ביחידות החלה"ט:

- סניף חדרה והשרון הצפוני- סיוע בארגון אירוע קהילתי בברכת יער: השתלמות למדריכים, ציוד וחומר חינוכי.
- הנחיה מקצועית וסיוע בציוד וחומרים חינוכיים למדריכי ביס"ש מעגן מיכאל וחנ"ס חדרה המדריכים בבריכות חורף בפ"ח וחדרה ולמדריכי חנ"ס מקהילת תל אביב המדריכים בבריכות משרד הרישוי חולון-ת"א ובהרצליה; הדרכה בקורס תושבים בבריכות משרד הרישוי.

פעיל של מיזם "מקום טוב לחיות", עודד קאופמן, עורך דיגום א-ביוטי בברכת חורף

מדריכת בייס"ש מעגן מיכאל ותלמידים בבריכת הרושרשי

ביקור בבריכות משרד הרישוי במסגרת קורס תושבים בנושא מגוון ביולוגי של קהילת ת"א

מתנדבי סניף חדרה מדריכים סיורים פתוחים לקהל בבריכת יער

קול קורא "דו חיים סביב דו קיום": תלמידי תיכון מטירה, כוכב יאיר וצור יגאל מציבים שלטים ומחתימים את ראש המועצה על אמנה לשמירה על בריכת החורף. בהובלת היחידה האזורית לאיכה"ס בשרון

פעילויות חינוך וקהילה

28 בריכות חורף בהם פעלה תכנית חינוכית

- קהל יעד מגוון: ילדים, נוער ומבוגרים.
- פריסה גיאוגרפית: מאחו בנימינה בצפון עד בריכת שפיר בדרום.
- פעילות בחינוך הפורמאלי: בתי ספר יסודיים, חטיבות ותיכונים.
- פעילות בחינוך הבלתי פורמאלי: חברות ילדים בקיבוצים, חוגי סיירות, תנועות נוער.
- היקף: בדרך כלל שלושה מפגשים עם כל קבוצה.
- תכנים: מפגש עיוני בכיתה, מפגש חקר "רטוב" ומהנה בבריכת החורף, פעילות שיא קהילתית המודרכת ע"י הילדים עצמם.

חניכי חו"ס מודדים פרמטרים של איכות מים באחו בנימינה.

ילדות מקיבוץ חורשים חוקרות את יצורי המים בעזרת מיקרוסקופ.

תלמידי ביה"ס המשותף רשפון-כפר שמריהו
בברירת כפר שמריהו

תלמידי כפר הנוער עיינות בברירת חורף
הנמצאת בסמוך לכפר.

חניכי חו"ס של החלה"ט בברירת הנזירים,
(ביר א-שמי) מודיעין.

ילדי קבוצת שילר נוסעים לפעילות בברירת.

אירועי שיא קהילתיים

הפקה, הדרכה ותמיכה תכנית באירועי שיא החושפים את עולם בריכות חורף לקהילה הקרובה ולציבור הרחב. בכל אתר הותאם האירוע לאופי הבריכה והקהילה המקומית.

- ה"באסה", פארק הרצליה - 5000 ~ משתתפים
- בריכת ישרש (ה"באסה"), רחובות - 1500 ~ משתתפים
- בריכת שפיר - 400 ~ משתתפים
- בריכת יער, חדרה - 200 ~ משתתפים
- בריכת חבצלת השרון - 180 ~ משתתפים
- בריכת דורה, נתניה - 120 ~ משתתפים
- בריכת רשפון - 120 ~ משתתפים
- בריכת יקום - 100 ~ משתתפים
- בריכת אודים - 70 ~ משתתפים
- בריכת הנזירים (ביר א-שמי), מודיעין - 60 ~ משתתפים
- "האגם הנסתר", תלמי אלעזר - 50 ~ משתתפים
- בריכת המטווח, כרכור : 50 ~ משתתפים
- בריכת נוה רותם, פרדס חנה: 40 ~ משתתפים
- בריכת סמי, קיבוץ חורשים - 40 ~ משתתפים

אירוע קהילתי בברכת אודים בהפקת פעילים מקומיים.

אירוע קהילתי בו הדריכו ילדי קיבוץ חורשים את הוריהם.

אירועים
קהילתיים
קטנים....

אירוע שיא בברכת מחסני הרכבת בהדרכת תלמידי חט"ב ב' חדרה.

בריכת יער

ה"באסה" בהרצליה

אירועים גדולים לציבור הרחב

ה"באסה" ברחובות

בריכת שפיר

סקר צומח בבירכת בטיח

ניטור מדעי

- ניטור בתי גידול לחים בתחום המוניציפלי של חדרה כחלק משיתוף פעולה עם העירייה.
- סקר בוטני בבירכת בטיח.
- סקר בוטני של איזור בריכות אודים, פעילות להגדרת מין צמח נדיר הנמצא במקום והגנה עליו.
- סקר אקולוגי של "האגם הנסתר" בתלמי אלעזר לקראת הצבת שלט במקום.
- סקר איתור בריכות חורף ערכיות במרחב לב השרון.

מקבץ ייחודי של ארכובית
באחת מבריכות אודים

החברה להגנת הטבע
שותפים מחנכים. אוהבים

איתור בריכות חורף ערכיות ליד קלנסווה

בריכת מחסני הרכבת, חדרה

בירכת בטיח דרומית, חדרה

הרושרשי, חדרה

"האגם הנסתר" בתלמי אלעזר

ממשק אקולוגי והנגשה: עקירת מינים פולשים, ניקיון, גידור ושילוט

- נווה רותם פרדס חנה- גידור הבריקה בבולדרים והצבת שלט מאויר על החי הצומח בבריקה.
- "האגם הנסתר" תלמי אלעזר- עקירת מינים פולשים, פריצת שביל, שילוט.
- משרד הרישוי תל אביב- גיוס אגף שפ"ע לטיפול במינים פולשים, גידור וניקיון האתר.
- ראש העין- גיוס העירייה לניקיון שטח הבריקה .
- הודיה- יחמה וסיוע בתכנים להצבת שלט ע"י קק"ל.
- שפיר- הוצאת פסולת ממי הבריקה ע"י המועצה האזורית.
- עיינות- העתקת גושי קרקע מבריקה ותיקה סמוכה להעשרת המגוון הביולוגי בבריקה החפורה.
- אודים וחבצלת השרון- שלט מאויר על המערכת האקולוגית של בריכת חורף (בהכנה).

נווה רותם, פרדס חנה.

שלט חדש שהציבה קק"ל בבריכת הודיה בעקבות שת"פ עם הפרויקט.

צוות מאגף שפ"ע מטפל בצמחים פולשים בבריכות משרד הרישוי ת"א.

מבצע ניקיון בבריכת שפיר בעקבות סיור שהתקיים במקום.

תלמידי עיינות מעתיקים קרקע עם ביצי קיימא מבריכה ותיקה לבריכה החפורה.

ואפילו...הקמת בריכות חורף חדשות!

פרופ' אביטל גזית ליווה את הפרויקט מתחילתו ועד לאירוע הקהילתי בו התנדב גם להדריך את הקהל.

בריכת חורף חדשה ברשפון נחפרה בתמיכת "קול קורא" של החלה"ט.

תושבים, גדולים וקטנים, לומדים על הפלא של בריכות החורף מיד ראשונה..

אדריכל ליאב שלם שתיכנן את הבריכה מודד את עכירות המים.

פעילות תכנון מול רשויות מוניציפליות

בשיתוף עם רכזי שמירת טבע ומתכנני קהילות בחלה"ט

- **עיריית חדרה** (מהנדס העיר, סגנית ראש העיר) - העתקת בריכת מחסני הרכבת העתידה להיהרס בפיתוח אגרובנק, שימור תעלת גרנות, שימור כלל בתי הגידול הלחים בחדרה.
- **עיריית חיפה** (אגף ההנדסה) - מציאת אתר מתאים לחפירת בריכת חורף חדשה תחת בריכת הצ'קפוסט שנהרסה השנה.
- **מועצה מקומית כפר שמריהו** (ראש המועצה והמהנדסת) - שימור ושיקום בריכת כפר שמריהו שנפגעה מהעבודות על כביש 20 ואשר מתוכנן להעביר בשטחה כביש לשכונה חדשה המתוכננת מצפון.

בריכת כפר שמריהו, נפגעה מהעבודות על כביש 20.

בריכת הצ'קפוסט (ז"ל) נהרסה בפברואר האחרון בעבודות להקמת מתחם מסחרי.

יחד עם נציגי המשרד להג"ס ורשות נחל הקישון,
מחפשים אתר מתאים להקמת בריכת חורף
חדשה לניצולי הצ'קפוסט.

דו חיים נדירים מחפשים בית חדש
בעמק זבולון

עובדי עיריית ת"א מתקינים גדרות בכניסה
לבריכות משרד הרישוי, לצימצום מפגעי פסולת
בניין באתר.

עם מתכננים ותלמידים בסיור
לבריכת מחסני הרכבת העתידה
להיהרס בפיתוח מתחם אגרובנק

פעילות ממשק ותכנון מול גופים מנהלי שטח

- **רט"ג** - תיאום שנתי של כלל הפעילויות בפרויקט, הוצאת היתרים, דיווח על מפגעים לאורך השנה ושיתוף פעולה בפרויקטים (שיקום ברכת בטיח, תעלת גרנות חדרה ועוד).
- **קק"ל** - תמיכה מקצועית בחוגי הסיירות של קק"ל, סיור עם אקולוג קק"ל לבריכות חורף בשטחם, שיתוף פעולה באירוע קהילתי בבריכת שפיר, שיתוף פעולה להעמקת ברכת הודיה, שיתוף פעולה לשיקום ברכת בטיח.
- **רשות ניקוז** - שיתוף פעולה לשיקום ברכת בטיח.

בריכת הודיה, ברכת חורף ותיקה שהניקוז אליה נפגע במהלך השנים והיא מתייבשת מוקדם בעונה. העמקתה תאפשר קיום מים למשך זמן שיאפשר השלמת מחזורי חיים של יצורי הבריכה.

תעלת גרנות, ערוץ זרימה בעל ריכוז יוצא דופן של הצמח הנדיר כדורן ענף. האתר סובל מרעיית בקר אינטנסיבית והשלכת פסולת בניין.

סיקור הפעילות בתקשורת ארצית ומקומית

כתבה באתר YNET על בריכת החורף
החדשה שנחפרה ברישפון

התירסן המגושם
(סרטן נדיר)
בבריכת משרד
הרישוי ת"א באתר
ועמוד הפייסבוק של
החלה"ט

הפנינג בשפיר: פרסום באתר קק"ל וסיקור
הארוע באתר של המועצה האזורית

עדכון על מצבו
של בריכות
החורף בעקבות
החורף השחון
באתר של עיתון
הארץ

כתבה על הקמת גידור ופינת הישיבה
בבריכת נווה רותם באתר של המועצה
המקומית

A photograph of a forest stream with trees reflected in the water. The scene is lush and green, with sunlight filtering through the canopy. The water is calm, creating a clear reflection of the surrounding trees and foliage. The overall atmosphere is peaceful and natural.

ממשיכים לשמור על בריכות החורף..

גם בקיץ!!

תודות

- פרופ' אביטל גזית ופרופ' שריג גפני, על תמיכתם המקצועית.
- מדריכי הפרויקט: מרב לבל, יעל חכמיאן, דניאל מאיר וזיו עמר.
- אקולוגים, מתכננים, מנהלי קהילות ורכזי שמירת טבע בחלה"ט התומכים ומסייעים בכל: עפרי גבאי, יעל זילברשטיין, יעל לביא אפרת, משה פרלמוטר, אלה אלכסנדר, עידן פיליפס ועוד.
- שותפים ברשויות רט"ג, קק"ל ורשות הניקוז: יריב מליחי, יובל סבר, אבי און, דרור אפשטיין, טלילה ליבשיץ, אוהד דגן, יעקב ארק וחיים סער.
- הדוקטורנטים לירון גורן זהר ינאי על הסיוע בניטור וזיהוי טקסונומי.
- חוקרים ומומחים שסייעו בניטור: גדי פולק, ישי שמידוב, מימי רון, דרור מלמד, יעקב שקולניק, פרופ' דיוויד פרת'.
- רעות כרסנטי, ליאלי בר-און ומדריכי בית ספר שדה מעגן מיכאל: ברק, שחף וענבל.
- פעילים מסורים לבריכות החורף המקומיות שלהם: שלי ליפ, מיכל אברמוב, איילת רשף, רן יונגר, חיליק מדור-חיים ורבים אחרים.
- אנשי היחידה האזורית לאיכות סביבה בשרון זוכי "הקול הקורא" - הדס מרשל, יניב מלץ והרן בר-און.
- כל אנשי הקשר בקהילות ואנשי החינוך השותפים לפרויקט ולהצלחתו.

